

ONS. BOSQUE, MICOLOXÍA E DESENVOLVEMENTO NATURAL

Por: Juan Castiñeiras

Cando saímos de calquera punto de terra firme en dirección a Ons vemos, ao ir achegándonos, unha rocha alongada e case lisa salpicada por masas arbóreas que en verdade non deberían estar alí radicadas: eucaliptos e acacias.

Agás moi poucos exemplares de carballos, castiñeiros e piñeiros, a sensación é de solo devastado, dominado por material vexetal de monte baixo con breixos, toxos, xestas,...

No meu percorrido vital, o bosque, os bosques, implican unha parte substancial do meu tempo invertido en buscar coñecemento, goce, vivencias intensas, beleza, paz e goce gastronómico.

Así todos coñecemos o valor dos froitos dados polas árbores froiteiras e das marabillosas sensacións e alimentos que nos proporcionan. Estamos en outono, coas paletas cromáticas que nos ofrecen, (como tamén noutras estacións) pasear, respirar, fotografar,..., estas contornas coas plantas e animais son un don, un privilexio do que dispoñemos. E, co bosque, os fungos...

Constitúen un dos grupos máis diversos, belos, útiles, interesantes e sorprendentes da vida na Terra. Presentan unha multitude de posibilidades en canto á súa aplicación práctica: Comestibles uns, outros medicinais, outros producen fermentacións, outros “coidan os bosques”..., e en Ons hai moi poucos debido á súa deforestación para o cultivo de especies usadas polo home.

Hoxe Ons, como moitas outras partes de Galicia, foi perdendo a presión antropoxénica na súa terra porque xa case ninguén vive durante o ano nela. Así temos que se converteu nunha masa amorfa de monte baixo con escaso valor paisaxístico. Polo tanto o aproveitamento das capacidades heteroxéneas que nos ofrece bosque e fungos é nulo.

En Europa, case 80 millóns de persoas empregan boa parte do seu tempo libre en visitar bosques e apañar fungos. En rexións europeas como Cataluña, País Vasco, Provenza, Toscana,..., a proporción de persoas interesadas neste aspecto, supera o 80% da poboación. Constitúen un verdadeiro fenómeno social e o micoturismo un motor económico de primeira orde e un movemento turístico fóra das “tempadas altas” de gran envergadura.

Os fungos crean ademais condicións para que se conserven os recursos ecolóxicos do bosque, regresen especies vexetais e animais ao seu entorno, e fan que dispoñamos de máis recursos hídricos na zona.

Polo tanto, por que no realizamos accións na Illa de Ons encamiñadas a enriquecelas, a dotala de vida, de aromas, de cores, de visitantes? Por que non repetimos o que fixeron os nosos antepasados en toda a xeografía galega, enchendo de árbores os seus montes, vales, terras?

Na Illa de Ons, dependente do Parque Nacional das Illas Atlánticas, pode encamiñarse a explotación ou recolección fúnxica futura, de dúas maneiras:

Aspecto actual de Ons - Melide

Suillus bovinus, nunha piña

1.- Converter Ons nun parque micolóxico sen recolección de especies. Aproveitaremos a tempada de maio a xaneiro para percorrer os bosques recorridos por sendeiros e acompañados de persoal formado en micoloxía, e aproveitar as distintas floracións que se vaian dando para que se converta nun centro de estudo e formación para os visitantes, un lugar único de fotografía monte-mar e un lugar onde se combine a gastronomía mariñeira coa futura, e demandada, cociña fúnxica de Ons.

2.- Un lugar onde se poidan recoller especies fúngicas polos visitantes. Baixo unha tarifa, unha cantidade máxima por persoa, un aforo máximo adecuado á produción micolóxica e unha oferta de pasar a noite e gastronomía adaptada. Poderemos facer que Ons non se vexa tan masificada e maltratada como se ve na actualidade e poida recibir visitantes fóra de tempada, mantendo poboación e emprego máis tempo.

Con estes modelos cambiamos o sistema de visitas de “veraneantes” por outros aos que non lles importe o mal tempo, nin lles reteña a choiva nin os ventos. Aqueles que buscan realizar excursións nun lugar único e levarse un gran arquivo de fotos de fungos, bosque, mar, acantilados,...

Ons converteríase nun enorme laboratorio para estudar unha rocha alongada e cunha ínfima produción fúnxica onde se encontrarían interesantes respostas para aplicalas noutras illas do Parque.

Pero necesítanse realizar análises edafolóxicos, tanto físicos como químicos, estudos climatolóxicos (ficha hídrica, perfís de humidade, edafoclimas, insolación, luminosidade, ventos, salinidade do aire,...), estudos botánicos e clasocráticos da illa, para determinar, tanto as especies arbóreas a plantar, como as necesidades ecolóxicas das distintas especies de fungos. É o que se denomina o mapa fúnxico potencial, básico de cara a planificar repoboacións forestais e proxectos de ordenación de aproveitamento micolóxico.

Tamén é básico realizar unha planificación baseada na definición da sucesión micolóxica temporal, isto é, saber que especies nos atoparemos dependendo da idade das distintas árbores que plantemos, posto que os tipos de fungos aparecen segundo a idade das árbores, sendo algúns primarios, pioneiros en plantas novas como algúns suillus, laccarias, pisolithus,... En cambio moitas especies de cortinarius, lactarius, russulas ou boletus, crecen en solos con árbores máis maduros.

Así mesmo dentro desta planificación débense definir os tratamentos silvícolas no tempo e na súa forma ou tipoloxía. Si, débense realizar clareos, podas, entresacas, rozas, composición florística ideal (ás veces é vital manter as chamadas plantas-nai para producir fungos), o cercado de certas áreas, abonado, rego, recollida de follas caídas,..., e cando se deben realizar.

En Ons, creo firmemente que os fungos poden desempeñar un decisivo papel de recursos estrela no desenvolvemento comarcal e redes de espazos naturais para apoiar o micoturismo.

Ons posúe calidades excepcionais para unha repoboación intensa e intelixente de especies autóctonas de gran valor económico, ecolóxico, social, gastronómico e turístico. Para iso faise necesario considerar técnicas de intervención silvícola e ordenación forestal, levada a cabo por técnicos da nosa terra que coñecen perfectamente a súa terra e as súas especies, que realicen estes traballos para o aproveitamento micolóxico futuro. Hoxe podemos presumir de ter os mellores investigadores, campus universitarios e centros de estudo nestas disciplinas que existen en Europa, polo que serían de gran axuda no

Laetiporus sulphureus

Trametes medicinalis

estudo e desenvolvemento das melloras na plantación de masas forestais e nas técnicas de mellora na produción fúnxica para aplicalas na Illa.

"Cada especie de fungo posúe un requirimento característico respecto ao tipo de bosque, especies vexetais acompañantes, cuberta arborada, solo, réxime hídrico, ventos dominantes,..., que en cada caso poderán ser melloradas por ese xestor para lograr manter e incluso aumentar a produción fúnxica. Despois de localizar as áreas cuxo solo e o clima é recoñecido, estudado e o apropiado para certos fungos (especies fúnxicas principais), haberá que compatibilizalo coas árbores simbiontes máis indicadas para alcanzar os obxectivos económicos, sociais e ecolóxicos do futuro bosque de Ons".

MICOTURISMO EN ONS

A idea de reforestar Ons con especies autóctonas (castaños, carballos, sobreiras, faias, freixos, álamos, salgueiros) de folla caduca e que aportan cores preciosos en outono e con árbores de folla perenne como coníferas, acivros,..., poderá cambiar a fisionomía da Illa de maneira espectacular que faría que fose un destino turístico desexado por moitas persoas que prefiren as súas vacacións en estacións distintas do verán.

"Na actualidade hai miles de persoas que practican o micoturismo, é dicir, que viaxan no outono e na primavera atraídos polos bosques e os cogomelos, convertendo esta actividade de ocio nun resultado moi lucrativo para moitas comarcas que a fomentan. Na época dos cogomelos, estas comarcas reactivan espectacularmente a súa oferta turística. Durante as épocas de fungos estas comarca obteñen un beneficio alto na economía local. Organízanse viaxes micoturísticas - gastronómicas, actúan guías locais especializados, rutas de cogomelos, paseos, mercados, pernotacións, venda de produtos locais, safaris fotográficos das mesmas,..., provocando un enorme fluxo de capital e fixando poboación no medio rural".

Por iso, o micoturismo é un aliciente máis para o desenvolvemento de Ons e do Parque Nacional xa que podería fixar poboación máis alá do verán, crearía empregos especializados, enchería a Illa de Ons de árbores, de auga, de vida e faríanos sentir que amamos a terra onde vivimos.

BIBLIOGRAFÍA

Hongos y setas. Tesoro de nuestros montes. Cálamo 2007. (Iván Andrés Oria de Rueda. Et. Aoll)
Micología no xedestino Ancares-Courel. USC. 2021. (Julián Alonso Díaz, Antonio Rigueiro Rodríguez)
Pequena enciclopedia de setas, Servilibro, Susaeta, 2019. (María José López, Isabel Ortiz)
Setas de España y Europa. Tikal. 2010.
Cogomelos de Galicia. Xunta de Galicia. 2006. (J.M.C.Marcote, M. Pose, J.M.Traba)

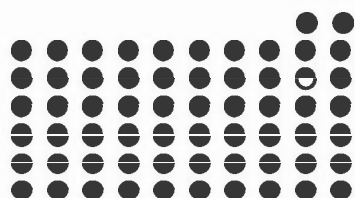

Amanita rubescens

Bosque de carballos

COLABORA:

DEPUTACIÓN
PONTEVEDRA